

รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*
THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OPERATION MODEL
THROUGH DEMING CYCLE FOR SCHOOLS UNDER THE LOEI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ญาดา สังขภิญโญ¹, ลักขณา สิริวัฒน์²
Yada Sangkhapinyo¹, Lakkhana Sariwat²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581017@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 2) สร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 164 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในสัมภาษณ์
ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 6 คน และ
ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่
แบบสอบถามการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์โรงเรียน
ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามความเหมาะสมและ
ความเป็นไปได้ของรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจร
คุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า
ดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง
สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการ
ป้องกันและแก้ปัญหา และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ 2. รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา

ของรูปแบบ มี 5 หน่วย ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ 4) กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย ชั้นเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตรวจสอบ และขั้นปรับปรุงพัฒนา 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการดำเนินงาน; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง

ABSTRACT

The research aimed to 1) Study a present, desirable characteristic and the priority needs the Student Care and Support System Operation for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 2) Set the Student Care and Support System Operation Model through Deming Cycle for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1. By stratified sampling, there were 164 samples of administrators and student care and support system head teachers. The group of respondents in the interview were: 6 administrators and student care and support system head teachers and 7 experts in focus group by purposive sampling. Instruments used in data questionnaire the Student Care and Support System Operation, interview form the Best Practice, focus group form, and questionnaire on suitability and feasibility the Student Care and Support System Operation Model through Deming Cycle for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1. Statistics used in data analysis are percentage, mean and standard deviation and Priority Needs Index by PNI_{modified}.

The results were as follows: 1. The current circumstances the Student Care and Support System Operation for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 with the whole picture were at medium level, The desirable characteristics the Student Care and Support System Operation for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1 with the whole picture were at highest level, : Individual Analysis, Students classification, Students promotion, Prevention and problem solving and Transfer respectively. 2. The Student Care and Support System Operation Model through Deming Cycle for Schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 1, consist: 1) Principles, 2) objectives, 3) The content of the model has 5 units: Individual Analysis, Students classification, Students promotion, Prevention and problem solving and Transfer respectively, 4) Operation process consist: Plan, Do, Check and Act, 5) Evaluation and 6) Conditions for success, The suitability and feasibility assessment were at the highest level.

Keywords : Operation Model; The Student Care and Support System; Deming Cycle

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้นักเรียนมี ปัญหา เช่น ปัญหาเศรษฐกิจปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวลความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรือ อื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การพัฒนานักเรียนให้ เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครู ทุกคนในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังให้ ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมี ความสุข (มาตรา 23 ข้อ 5) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการดูแล ช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มี พัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัยได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหา โดยการปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึง ประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (มาตรา 22) ดังนั้นการ จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์มาใช้เพื่อ ป้องกันและพัฒนาปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ทุกรายวิชา อีกทั้งมีการประสานร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และ บุคคลที่อยู่ในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่นักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุด รองลงมาจากครอบครัว ผู้ปกครองให้การยอมรับ และคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ การอบรมสั่งสอน การดูแลด้วยการเอาใจใส่ สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นหลัก ให้นักเรียนได้อยู่ในสภาพ แวดล้อมทางการศึกษาที่มีความปลอดภัย การจัดการเรียนการสอนต้องครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสอนทักษะชีวิต ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตที่ ปลอดภัยและมีคุณภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้ คู่คุณธรรม มี ศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ นั่นคือ นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “คนดี เก่ง และ มีความสุข” นอกจากนี้ ครูต้องบูรณาการเนื้อหาความรู้ และพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความพร้อม

อย่างเป็นองค์รวม โดยการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตนักเรียน โดยการนำกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียนให้เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยในการแก้ปัญหาให้นักเรียน กรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี (กรมสุขภาพจิต, 2551) การดำเนินงานสะดวกขึ้น นักเรียนได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดีขึ้น โดยมีกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ ซึ่งในปีพุทธศักราช 2564 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ ไว้ว่า “เป็นปีแห่งการรัก เข้าใจ ห่วงใย ปลอดภัย และให้โอกาส” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สังเกตได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับ 1) คุณธรรมจริยธรรมยังคงปรากฏขึ้นสม่ำเสมอและรุนแรงขึ้นตามลำดับ เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กอาชีวศึกษาหรือแม้แต่ปัญหาการตบตีกันของเด็กนักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นที่น่าหนักใจเป็นอย่างมาก ที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ 2) ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้เกิดการแก้ปัญหาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าจะหาทางออกที่ลงตัวอย่างไร ระหว่างประเพณีวัฒนธรรมการรักนวลสงวนตัวที่หลายคนเห็นว่าล้าสมัย กับการเปิดเสรีทางความรักของเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันยังมีปัญหาที่ตามมาจากปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ซึ่งมีอยู่อีกเป็นจำนวนมาก 3) ปัญหาการติดเกมส์ ในยุคปัจจุบันปัญหานี้ถือเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่ดึงเยาวชนออกจากการศึกษา ออกจากคุณธรรมจริยธรรม เด็กและเยาวชนบางคนใช้เวลาอยู่ในร้านเกมส์มากกว่าอยู่โรงเรียนและอยู่บ้าน สิ่งที่มาคือ การสะสมความรุนแรงจากการเล่นเกมที่นำไปสู่การแสดงออกด้วยความรุนแรงของเด็ก และเยาวชน เช่น ชิงทรัพย์โดยเลียนแบบมาจากเกมส์ นิสัยที่เอาแต่ชนะไม่รู้จักการแพ้หรือให้อภัย (นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยัง, 2558)

จากการรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ทั้ง 142 โรงเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบ ร้อยละ 100 แต่ยังมีหลายโรงเรียนที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากครุขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งต่อ จากเหตุผลดังกล่าวนี้

ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลจากข้อมูลระบบ DMIC ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในวันที่ 25 มิถุนายน 2564 มีนักเรียนออกกลางคัน จำนวน 22 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, 2564)

การใช้วงจรคุณภาพเดิมมีงในการดำเนินการ เป็นวงจรในการบริหารและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ โดยวงจรคุณภาพนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีกระบวนการผลิตและมีการบริการที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเรียกว่า วงจรคุณภาพ หรือวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 Plan คือ การกำหนดสาเหตุของปัญหา แล้วจากนั้นทำการวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ขั้นที่ 2 Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย ขั้นที่ 3 Check คือ การตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำให้ผิดพลาด หรือได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง ขั้นที่ 4 Act คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว ซึ่งวงจรคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนในการทำงาน อาจเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการ เปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งจะทำได้ข้อสรุปว่าต้องดำเนินการอย่างไร แก้ไขปัญหาอย่างไร เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2561)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งที่ครูและผู้บริหารต้องคำนึงถึงและการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาและมีทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อมุ่งให้การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 สำหรับนำไปศึกษาแนวทางการพัฒนาและยกวางรูปแบบ

3.2 ได้รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ เดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้

3.3 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 นำรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง ไปใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 142 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1, 2564) จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 142 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 142 คน รวมทั้งสิ้น 284 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 82 คน และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 82 คน รวมทั้งสิ้น 164 คน การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จนได้รับรางวัลเหรียญทอง ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ขึ้นไป จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อนำไปสู่การยกร่างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ตรวจสอบยืนยันและประเมินรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

และแบบสอบถามความเหมาะสมความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมรายด้าน

ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ การ ดำเนิน งาน	\bar{X}	S.D.	ระดับ การ ดำเนิน งาน		
1. ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล	3.41	0.49	ปาน กลาง	4.57	0.53	มาก ที่สุด	0.341	1
2. ด้านการคัดกรอง นักเรียน	3.39	0.57	ปาน กลาง	4.52	0.50	มาก ที่สุด	0.336	2
3. ด้านการส่งเสริม นักเรียน	3.49	0.50	ปาน กลาง	4.55	0.50	มาก ที่สุด	0.305	3
4. ด้านการป้องกันและ แก้ปัญหา	3.50	0.50	ปาน กลาง	4.55	0.51	มาก ที่สุด	0.300	4
5. ด้านการส่งต่อ	3.49	0.50	ปาน กลาง	4.51	0.48	มาก ที่สุด	0.293	5
โดยรวม	3.45	0.51	ปาน กลาง	4.54	0.50	มาก ที่สุด	0.316	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.50$) ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.49$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.41$) และด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.39$)

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.52$) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.51$)

ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.341$) ลำดับที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.336$) ลำดับที่ 3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.305$) ลำดับที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา ($PNI_{\text{modified}} = 0.300$) และลำดับที่ 5 ด้านการส่งต่อ ($PNI_{\text{modified}} = 0.293$) ตามลำดับ

5.2 รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง เป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์และขั้นตอนในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหาและ การส่งต่อ โดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ ขั้นตรวจสอบ และขั้นปรับปรุงพัฒนา ในการขับเคลื่อน ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวม

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักการ	4.29	0.49	มาก	4.43	0.53	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาของรูปแบบ	4.63	0.52	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
4. กระบวนการดำเนินงาน	4.64	0.50	มากที่สุด	4.61	0.52	มากที่สุด
5. การประเมินผล	4.62	0.52	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
6. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.51	0.52	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปรากฏดังนี้ ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.64$) เนื้อหาของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.63$) และการประเมินผล ($\bar{X} = 4.62$) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.43$) วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.43$) และหลักการ ($\bar{X} = 4.29$) ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เนื้อหาของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.63$) กระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.61$) การประเมินผล วัตถุประสงค์และเงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.57$) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ หลักการ ($\bar{X} = 4.43$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเต็มมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีการดำเนินการตามสภาพส่วนใหญ่ดำเนินการตามนโยบายที่ส่วนกลางได้กำหนดให้ปฏิบัติ เช่นการเยี่ยมบ้าน ส่วนอื่น ๆ ยังขับเคลื่อนไม่เต็มที่จึงทำให้มีผลของการปฏิบัติในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป ดังที่ นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยง (2558) ได้นำเสนอไว้ว่าการดำเนินงานระบบการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรสังเกตได้จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรมยังคงปรากฏขึ้นสม่ำเสมอและรุนแรงขึ้นตามลำดับ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และปัญหาการติดเกมส์ ปัญหาเหล่านี้วันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นจึงเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนในสังคมที่มีหน้าที่ดูแลและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก และเยาวชน ทั้งในระบบราชการและองค์กรภาคเอกชนน่าจะทบทวนการทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาว่ามีความสำเร็จหรือล้มเหลวประการใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรพร สุทธิสาร (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเก้า ทองธรรมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและเกิดประสิทธิผลโดยการร่วมแรงร่วมใจจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างมีคุณภาพและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้นำเสนอไว้ว่า ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคน ในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธรรส ผุดผ่อง (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนโรงเรียนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเก้า ทองธรรมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

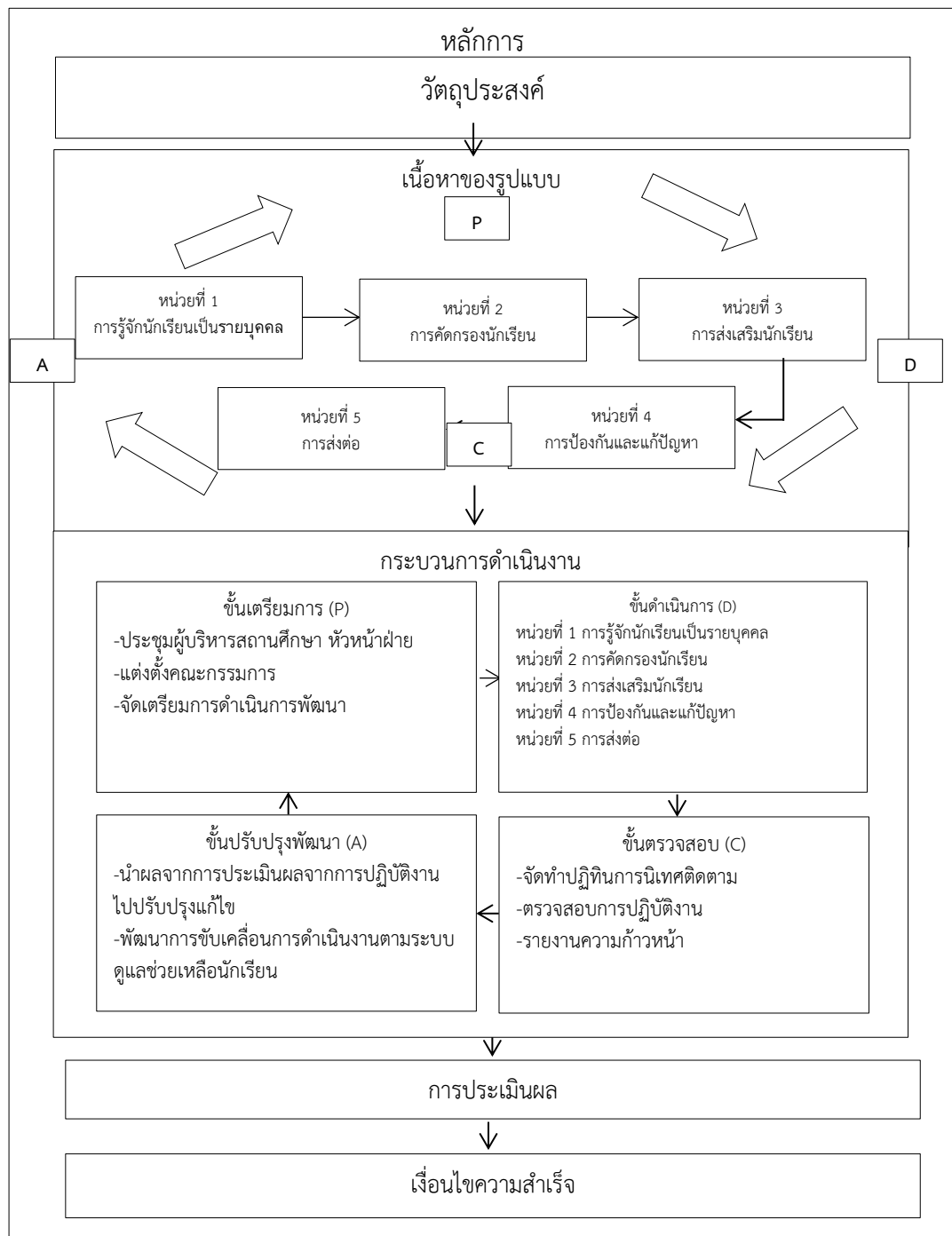
6.1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และ ด้านการส่งต่อ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต้องดำเนินการตามขั้นตอนอย่าเป็นระบบเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถช่วยแก้ไขปัญหานักเรียนได้ ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2551) ได้นำเสนอไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ช่วยในการแก้ปัญหานักเรียน กรมวิชาการร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวิมล กลิ่นศรีสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่แรก คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการคัดกรอง นักเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ

6.2 รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของรูปแบบ มี 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หน่วยที่ 2 การคัดกรองนักเรียน หน่วยที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน หน่วยที่ 4 การป้องกันและแก้ปัญหา และหน่วยที่ 5 การส่งต่อ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศสังเคราะห์ได้องค์ประกอบตัวบ่งชี้ นำไปสร้างแบบสอบถามเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ อีกทั้งนำร่างรูปแบบเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ได้ร่วมกันตรวจสอบยืนยันทำให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ กำหนดเป็นวิธีดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ดังที่ บุญชม ศรีสะอาด (2556) ได้นำเสนอว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบ และผู้วิจัยได้นำวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักการทฤษฎีของวงจรคุณภาพเดมมิง PDCA ดังที่ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2561) ได้นำเสนอไว้ว่า การใช้วงจรคุณภาพเดมมิงในการดำเนินการ เป็นวงจรในการบริหารและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ โดยวงจรคุณภาพนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีกระบวนการผลิตและมีการบริการที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเรียกว่า วงจรคุณภาพ หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 Plan คือ การกำหนดสาเหตุของปัญหา แล้วจากนั้นทำการวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ขั้นที่ 2 Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย ขั้นที่ 3 Check คือ การตรวจสอบเพื่อทราบว่าการบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ทำผิดพลาด หรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง ขั้นที่ 4 Act คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ วันภู่ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 การบริหารโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำไปใช้ ส่วนที่ 4 การประเมินผล ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากอีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cha (2009) ได้ศึกษาวิจัยวิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษา พบว่า รูปแบบจำลองนอดดิด (Nodding) เป็น

รูปแบบที่มีความเชื่อถือได้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้เข้าร่วมทั้งหมด รวมทั้งผู้วิจัยต้องการขยายเวลาให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอื่น ๆ ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่มั่นคงของครูและนักเรียน

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีโครงสร้างของรูปแบบประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของรูปแบบ มี 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หน่วยที่ 2 การคัดกรองนักเรียน หน่วยที่ 3 การส่งเสริมนักเรียน หน่วยที่ 4 การป้องกันและแก้ปัญหา และหน่วยที่ 5 การส่งต่อ 4) กระบวนการดำเนินงาน ใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ประกอบด้วย P คือ Plan หมายถึง ขั้นเตรียมการ D คือ Do หมายถึง ขั้นดำเนินการ C คือ Check หมายถึง ขั้นตรวจสอบ และ A คือ Act หมายถึง ขั้นปรับปรุงพัฒนา 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ นำไปบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 2 แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมานโยบายการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งอย่างต่อเนื่องและใช้หลักการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการนำองค์ประกอบที่ได้ศึกษาหาอิทธิพลที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมที่ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

8.3.2 ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบ ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่โดยประยุกต์ใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

8.3.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวคิดวงจรคุณภาพเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา โดยการนำรูปแบบที่ได้ไปประยุกต์ใช้จริง และเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการนำไปใช้ต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2551). **คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตรภาพ สุทธิสาร. (2562). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพเก้า ทองธรรมมา. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยง. (2558). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แก่นักเรียนประถมศึกษา ให้เติบโตเป็นคนดีของสังคมไทย. **วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 28(1). 31-32.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พรวิมล กลิ่นศรีสุข. (2564). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มธุรส ผุดผ่อง. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนโรงเรียนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์. (2564). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. (2564). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวัสดี วันภูงา. (2564). **การพัฒนาแบบการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สันติสุข สันติศาสนสุข และคณะ. (2559). **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565**. เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. (2564). **รายงานผลระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 2563**. เลย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรโรงเรียนประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **คู่มือการสรรหาและคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อ รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ปีการศึกษา 2563**. กรุงเทพฯ : ศูนย์เฉพาะ กิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **คู่มือการสรรหาและคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อ รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2564**. กรุงเทพฯ : ศูนย์เฉพาะ กิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน**. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2561). **เอกสารประกอบคำสอน รายวิชา 0501 502 หลักการ ทฤษฎี และการปฏิบัติทางการบริหารและพัฒนาการศึกษา**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- Cha, J. (2009). Shopping on social networking web sites: Attitudes toward real versus virtual items. *Journal of Interactive Advertising*. 10(1). 77-93.